

MUZEJSKI ČASOPIS

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE, LETO VI, Številka 2, 26. februar 1996;
Založila MDJ in MUZEJ JESENICE; Uredil TONE KONOBELJ; 200 izvodov

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE - ŽIRO RAČUN: GB JESENICE 51530-678-50064

KAZALO

- STRAN 1: -PROGRAM MDJ za marec in april 1996
- Literarni večer ALENKE PETERNEL
STRAN 2 - Borut Razinger: DIAMANT
- Iz malhe prevajalca Mirka Hamerška
STRAN 3 - PROGRAM MUZEJA JESENICE
- Marija Stanonik: ZBIRKA GLASOVI
- Stalne razstave MUZEJA JESENICE
STRAN 4: - OD FUŽIN DO ŽELEZARNE
(9. nadaljevanje)

PROGRAM MUZEJSKEGA DRUŠTVA MAREC IN APRIL 1996

Četrtek, 29. februar 1996: literarni večer
ALENKA PETERNEL

OBGLAVLJENA PEPELKA

Predstavitev pesniške zbirke bo ob 18. uri
v Kosovi graščini, Titova 64 na Jesenicah.

Četrtek, 21. marec 1996: muzejski večer
BORUT RAZINGER dipl. ing.
DIAMANT

Predavanje bo ob 18. uri
v Kosovi graščini, Titova 64 na Jesenicah

Četrtek, 18. april 1996: muzejski večer

Prof. dr. MARIJA STANONIK SLOVENSKE FOLKLORNE PRIPOVEDI DANES

(Knjižna zbirka GLASOVI)

Predavanje bo ob 18. uri v Kosovi graščini,
Titova 64 na Jesenicah

OB LITERARNEM VEČERU ALENKE PETERNEL

V tej številki del prostora posvečamo tudi poeziji. Tokrat gre za poezijo mlade, še neuveljavljene pesnice Alenke Peternel iz Gozd Martuljka. Pred kratkim je izdala pesniško zbirko izpovednih pesmi z naslovom OBGLAVLJENA PEPELKA. Spremni tekst je napisal literarni kritik Benjamin Gracer, ki je bil tudi njen prvi mentor.

"Alenkin prvenec OBGLAVLJENA PEPELKA pušča vse možnosti (eksistencialne in poetične) povsem odprte, zato ji začetniških korakov in spodrsrljajev ni moč zameriti, jo pa obvezujejo in vodijo k nenehnemu osebnostnemu izpopolnjevanju, saj ne pripada kakšni generaciji "pred zaprtimi vrati", temveč tistim poetičnim osamelcem, ki se soočajo z grozečo nevarnostjo, da bodo (ne) hote pomagali zaprta vrata zapečatiti..."

Prvi iz serije letošnjih literarnih večerov bo že v četrtek, 29. februarja 1996, ko bo svojo zbirko OBGLAVLJENA PEPELKA predstavila **Alenka Peternel**. Pesmi bosta prebirala **Tjaša Alič** in **Gregor Solce**, na kitari ju bo spremljal **Boštjan Soklič**, večer pa bo vodil **Benjamin Gracer**.

Alenka Peternel DOTIK TRENUTKA

*Na licu je še čutiti
nežnost,
v očeh še vedno
trepetajo
neizživete želje.
Pogled miruje:
prodoren in čist
v izplnjenem hotenju.
Čisto na koncu:
cvetioči trenutek
rožne barve,
razprostrt
kakor mavrica izgine;
a ne mine...*

(iz zbirke OBGLAVLJENA PEPELKA, 1995)

FEBRUAR SVEČAN

Borut Razinger DIAMANTI

Najprej bomo spoznali nekatere kemične in fizikalne lastnosti diamanta. Ogleдали si bomo 4 C (kratice, ki izhajajo iz angleških pojmov): *cerat* (teža), *colour* (barva), *cherity* (čistost) in *cut* (brus), ki določajo tudi ceno diamantu. Zanimiv je tudi zgodovinski pregled najdišč in pridobivanje in obdelava. Diamant ima zanimivo in večkrat celo krvavo zgodovino.

Leta 1954 so prvič uspeli izdelati zelo majhne umetne diamante, ki so uporabni predvsem v tehnične namene. Japonci pa zanjo že izdelati 25 ct diamant po ceni naravnega. Ker so diamanti izredno dragi in bi jih ljudje le težko kupovali, so v obtoku ponaredki (imitacije) različnih vrst iz naravnih in umetnih snovi.

Poglavje o cenah je vedno zanimivo posebno še zato, ker so cene kljub vojniam in političnim spremembam stalno rastle. Zanimive so tudi aparature za ločevanje diamanta od imitacij.

Predavanje bo v četrtek 21. marca 1996.

JESENICE / ASLING (Der Marckt ASLING Jesenice)

Ta kraj ASLING po kranjsko JESENICE ima to zadnje ime po drevesu jesen, kar pomeni ESCHBAUM, drevesa s katerimi je ta pokrajina gosto porasla. Tudi nemško ime izvira od tega drevesa, čeprav je malo spremenjeno in je iz Eschling nastal Asling.

Ta kraj leži na Zgornjem Kranjskem in je od Ljubljane oddaljen 8 milj, od Radovljice pa 2. Cesta tod skozi vodi od Ljubljane v Beljak na Koroškem. Krajevno gledano leži ta kraj v lepi soteski med visokimi gorami. Zato je tukaj precej mrzla zemlja, ki pa kljub temu enkrat letno daje svojsad na njivah. Tukaj nedaleč vstran teče reka Sava. Ta trg ima kar lepe hiše, katerih ena pripada gosposki in zanjo skrbi oskrbnik gospostva Bela peč. Ker je ta kraj prav v osrčju gospostva Belopeškega in Bela peč na njenem koncu, stanuje ta oskrbnik ves čas tu, da je povsod takoj pri roki.

Blizu Jesenic sta dve veliki železarski delavnici, SAVA in PLAVŽ, kjer topijo iz rude železo in delajo vseh vrst jeklo.

Zgornji del trga odlikuje lep kamnolom marmorja različnih barv, ki daje tako velike kose, kot se jih zahteva, s čimer se narava poigrava in gledalcu oči razveseljuje.

Gospod Tomaž Hren (CHROEN) nekdanji ljubljanski škof je med svojimi zapiski povedal, da je leta 1585 govoril na Jesenicah z nekim kmetom, ki si je zabil v glavo, da je Jesus.

Sicer pa spada ta kraj pod gospostvo Bela peč, ki pa je podložna gospodu grofu

Johannu Friedrichu grofu von Trilleck.

(Trilleck - grad in kraj. Trilleck je družina nemškega porekla v graščini Trilleck v kraju Podkraj, ki leži eno miljo od Vipave ter štiri od Gorice)

(Prevedeno iz Valvasorjeve SLAVE VOJVODINE KRANJSKE, Knjiga XI, stran 21)

S predstavitve JESENIŠKEGA ZBORNIKA
28. decembra 1995; z desne ing. Borut Razinger

PROGRAM MUZEJA JESENICE marec in april 1996

7. marec 1996: otvoritev razstave

Fotografije Dejana Habichta

ROKA ZA USTAVLJANJE ALI

ANDREJEVE BARVNE FANTAZIJE

Otvoritev ob 18. uri v razstavnih prostorih Kosove graščine. Razstava bo odprta do 30. marca 1996.

4. april 1996: otvoritev razstave

KAMNITA DEDIŠČINA V DOLINI

Otvoritev ob 18. uri v razstavnih prostorih Kosove graščine.

OB MUZEJSKEM VEČERU APRILA 1996

Marija Stanonik **SLOVENSKE FOLKLORNE PRIPOVEDI DANES**

Dr. Marija Stanonik nam je poslala tekst o ZBIRKI GLASOVI: "Glasovi so se v zadnjih letih oblikovali v izrazito samosvojo zbirko. Začela je izhajati leta 1988 s prvo knjigo Franca Černigoja Javorov hudič in je prinesla besedila s Trnovske planote. V njej izhajajo narečne folklorne pripovedi, s katerimi se ohranja prozno izročilo iz različnih koncev Slovenije in obeta, da bo polagoma prerasla v prav obsežno zbirko okrog 30 knjig. Doslej jih je izšlo deset in je v njih ohranjenih iz posameznih slovenskih pokrajin več kot 2400 pravljic, bajk, povedk, šal, anekdot in podobnega.

V pripravi so podobne knjige z zgodbami iz Koroške onstran meje, Pivke, Idrije, iz Haloz, Porabja, krajev med Kolpo in Čabranko, iz Bele krajine; gradivo zanje se nabira še v drugih slovenskih pokrajinah, k sodelovanju pa so povabljeni tudi naši rojaki in Slovenci po svetu.

Za objavo v zbirki GLASOVI pridejo v poštev le tiste folklorne pripovedi, ki jih je mogoče najti na terenu še danes ali njihovih viri niso starejši kot petdeset let. Da bi bili ti zapisi tudi oblikovno čim bolj avtentični, sta besedišče in skladnja čim bolj zvesta živemu govoru,

glasoslovno pa so besedila primerno prirejena današnjemu knjižnemu jeziku, da zmore ob njih uživati vsak slovenski bralec. Strokovno raven zbirke zvišujeta slovar narečnega besedja in spremna beseda zbiralca, ki oriše pokrajino, od koder zgodbe izhajajo, in okoliščine, v katerih je prišel do gradiva.

Knjige iz zbirke Glasovi praviloma ilustrirajo slikarji, ki izvirajo prav iz okolja, od koder so objavljene pripovedi, saj tako najbolj avtentično izražajo duh pokrajine. Leta 1994 smo knjige dopolnili še s kompaktno ploščo, tako da je del narečnih zapisov mogoče slišati tudi v živo. Zbirko ureja dr. Marija Stanonik."

V tej zbirki so v peti knjigi zbirke izšle tudi "bohinjske pravljice" Marije Cvetek z naslovom NAŠ VOČA SO VČAS ZAPODVAL, ki smo jo že predstavili.

STALNE RAZSTAVE MUZEJA JESENICE

RUARDOVA GRAŠČINA

- Razstava zgodovine železarstva in rudarstva na Gorenjskem; Kustosinja Nataša Kokošinek, dipl. etn. in prof. zgodovine, Vodič Aleš Rotar

- Paleontološka zbirka zahodnih Karavank
Vodič Jože Bedič

KOSOVA GRAŠČINA

- Razstava zgodovine delavskega gibanja, NOB in Okupatorjev teror 1941-1945; - Razstava risb Vladimirja Lakoviča ISKANJE PREŠERNA

Vodja razstavne dejavnosti Tone Konobelj
Vodič Andrej Hrenič

SPOMINSKE HIŠE

Kustosinja Zdenka Torkar Tahir, dipl. etn. in soc.

PREŠERNOVA ROJSTNA HIŠA

Oskrbnik Silvester Mirtič

FINŽGARJEVA ROJSTNA HIŠA

Oskrbnica Mira Novak

LIZNJEKOVA HIŠA

Oskrbnica Nada Šalomon

Piše Aleksander Rjazancev

Riše Jaka Torkar

37.

Za novega tehničnega ravnatelja je bil imenovan strojni inž. Avgust Trappen z letno plačo 4000 goldinarjev. Njemu se je po dvajsetih letih službovanja pri KID moral umakniti L. Pantz. Oče Avgusta Trappna je za nove obrate dobavil strojno opremo po ugodnem roku plačila in ugodni ceni ter s tem sinu zagotovil položaj. Tehnični ravnatelj Trappen je šel po poti Pantza. Bil je zelo sposoben in delaven. Delavstvo ga ni cenilo tako kot Pantza, ker je bil surov in vedno pripravljen kaznovati. V nasprotnih primerih je za koristi družbe znal dobro nagrajevati.

38.

V času gradnje 1889. leta je bil od 2. do 11. septembra v Parizu Internacionalni kongres montanistov. Francoz inž. Gautier je članom kongresa poročal in dal važne podatke o plavžu na Javorniku, ki jih je zbral leta 1880 na svojem študijskem bivanju na Javorniku. Udeležencem kongresa je prikazal rezultate kemičnih analiz vzorcev, ki jih je zbral pri plavžu. Iz poročila inž. Gautiera so tuji strokovnjaki šele lahko spoznali uspeh Kranjske industrijske družbe. To je bil velik zgodovinski dogodek – priznanje plavžarjem in Pantzu.

39.

Upravni odbor je 31. 10. 1889 sklenil preseliti industrijske naprave iz Bohinja na Jesenice, ker železarski obrati v Bohinju za družbo niso bili več pomembni. V naslednjem letu je inž. Böckel že predvidel prostor v novi železarni za celotno valjarno iz Bohinjske Bistrice. Zadnje ostanke v Bohinju je 18. 10. 1890 uničil požar, ki je nastal v modelni mizarni in je zajel celotno fužino. Delavstvo je v plamenih videlo konec 250-letnega železarstva v Bohinju ter slutilo bližajočo se revščino. Za delovne ljudi je bil požar nesreča, Za KID pa eno breme manj.

40.

Obratovodja v Bohinjski Bistrici, inž. Leopold Böchl, inž. Moric Kraup ter uradniki Beve, Pongrac in Modic so se z delavstvom preselili na Jesenice. Uradnika Beve in Modic sta izstopila iz službe. Marsikateri delavec je tudi ostal v Bohinju ter se lotil kmetovanja, ostali pa, stari in mladi, so težkih sre zapustili domači kraj ter pričeli novo življenje na Jesenicah. Počasi so se prilagodili novim razmeram, novemu načinu življenja in dela. Večina delavstva se je zaposlila v grobi in fini valjarni, martinarni, žičarni ter žebljarni.